

Kukci (Mateo C., 6,4 g.)

Baltazarova djeca

Sandra Mecanović,
odgajateljica
Irena Brajković, psihologinja
Dječji vrtić 'Pula'
Pula

U članku će biti riječi o načinu rada igraonice za potencijalno darovitu djecu pod nazivom 'Baltazarova djeca'. Nositeljice programa su odgajateljica Sandra Mecanović, pedagoginja Mariza Kovačević i psihologinja Irena Brajković.

Potrebe darovite djece

2005. godine odlučili smo se za iskorak u radu s darovitom djecom kroz kvalitetan program koji podržava načela diferencijacije i individualizacije u specifičnoj odgojno-obrazovnoj situaciji. Želja nam je bila posvetiti im odgovarajuću skrb pri zadovoljenju njihovih specifičnih potreba:

- potrebe za druženjem s vršnjacima

O nama

Predškolska ustanova Dječji vrtići Pula u svom sastavu ima 17 vrtića s ukupno 58 odgojnih skupina. Vrtići su podijeljeni u tri veće organizacijske jedinice: Centar, Monte Zaro i Veruda. U brojnim odgojnim skupinama, više od 13 godina, provodi se obogaćivanje redovnog programa sadržajima za potencijalno darovitu djecu u suradnji sa senzibiliziranim odgajateljicama i članovima stručnog tima, koji su prošli niz edukacija u razdoblju od 1995. do 2005. pod vodstvom dipl. psihologinje i obrazovne specijalistice za darovite Jasne Cvetković – Lay i Dr. Davida Georga, stručnjaka za to područje iz Velike Britanije. U ove tri godine u program je bilo uključeno 21 dijete u dobi od 4 godine do polaska u školu. Program smo prezentirali i aplicirali na natječaj Raiffaisen banke, koja je prepoznala njegovu vrijednost te nam donirala sredstva za nabavu računala i odgovarajućih softvera.

prema intelektualnoj, a ne samo kronološkoj dobi,

- potrebe za radom u obogaćenim odgojno-obrazovnim programima,
- potrebe za neovisnošću u učenju i izazovima sve do točke moguće pogreške,
- potrebe da slijede i produbljuju svoje izražene interese.

Ujedno smo težili obogaćivanju naše djelatnosti te proširivanju vlastitih iskustava u radu s djecom.

Igraonica za darovite

Stoga smo u dječjem vrtiću Veruda postavili osnovne temelje za provođenje Igraonice. To je vrtić s 4 odgojne skupine, koji u svom sastavu ima blagovaonicu, kuhinju, dvoranu i nama neophodnu igraonicu – prostoriju u kojoj borave djeca nespavači u vrijeme popodnevnog odmora. Svemu je prethodila edukacija za provođenje kraćeg specijaliziranog programa za darovitu djecu u Centru 'Bistrić' u sklopu koje smo posjetili Dječji vrtić Trešnjevka i njihov specijalizirani program Baltazar kao pionire u primjeni ovog pristupa u radu s darovitom djecom. Nakon višemjesečnog 'punjenja baterija', prionuli smo planiranju programa i njegovoj verifikaciji od strane nadležnog Ministarstva. U dogovoru s prosvjetnom savjetnicom gospođom Sušanj iz Agencije za odgoj i obrazovanje, započeli smo vođenje našeg eksperimentalnog programa koji se provodio jednom tjedno u jutarnjim satima.

Ove, treće godine njegovog provođenja, promijenili smo vrijeme boravka u Igraonici u razdoblju od 13 do 14 sati jer smo primijetili da uključivanje djece u Igraonicu tijekom jutra ometa njihove aktivnosti u skupinama i jer su jutarnji termin pratili teškoće u organizaciji rada.

Tko su Baltazarova djeca?

Pri selekciji i prijemu djece držimo se jasnih kriterija razrađenih s našim supervizorom i prorađenih na Sekciji predškolskih psihologa održanoj u Zagrebu 19. veljače 2008., kad je naša supervizorica u nazočnosti 87 predškolskih psihologa iz Zagreba i cijele Hrvatske imala predavanje na temu 'Darovitost – prijedlozi za promišljanje kriterija', pri čemu smo i same iznosile iskustva našeg programa. Kriteriji selekcije i prijama djece u program usklađeni su s procesnom dijagnostikom i multidimenzionalnim modelom identifikacije, koji uključuje više dostupnih izvora prikupljanja važnih informacija o darovitom djetetu:

- prikupljanje anamnestičkih podataka od roditelja (upitnik, kontrolne liste, skale procjene),
- prikupljanje podataka od odgajateljica (kontrolne liste ponašanja, liste i skale procjene),
- testiranje djece od strane psihologa (testovi verbalnih i neverbalnih sposobnosti, testovi kreativnosti),
- analiza kreativnih i drugih uradaka djece prije i tijekom provedbe programa,
- samoprocjena djece i procjena od strane druge djece u skupini i Igraonici.

Prema mogućnostima i broju voditelja Igraonice te zahtjevnom načinu rada s potencijalno darovitom djecom, ove godine formirana je jedna skupina, sa sedmero djece i dvije voditeljice programa.

Materijalna i didaktička opremljenost

Za rad s darovitom djecom potrebna nam je posebna, zahtjevna didaktika, kao npr.:

Što o Igraonici misle djeca

U analizi upitnika djece koja su boravila u Igraonici, pokazalo se da se većina djece izjasnila da vole i jedva čekaju ići u Igraonicu. Tamo im je zabavno i osjećaju se dobro u društvu svojih prijatelja. Pojedinoj je djeci smetalo prisustvo i nemir živahnog djeteta. Najbolje aktivnosti su im igre na računalo i pokusi. Većina ne bi ništa mijenjala, eventualno da bude više igraćaka i vremena za računalo, a neki bi voljeli izbjeći 'teške igre' i igre koje zahtijevaju njihovo strpljenje i upornost. U Igraonici su naučili 'puno toga' vezanog uz rješavanje i odgonetanje pojedinih igara. Većina se djece najuspješnijom osjećala u računalnim igrama te smišljanju novih ideja (većina ih je pri ocjenjivanju bila samokritična). I sljedeće bi godine željeli nastaviti pohađanje Igraonice.

Što o Igraonici misle voditelji

I ove smo se godine uvjerali kako je rad s potencijalno darovitom djecom, kao djecom s posebnim potrebama, zahtjevan i traži od nas neiscrpu energiju, planiranje, domišljatost i kreativnost.

Svojim iskustvom potvrđujemo važnost timskog rada. Mišljenja smo da prisustvo suradnika različitih profila obogaćuje naš rad i u većoj mjeri zadovoljava kvalitetno provođenje programa te uspješnost u radu s djecom i njihovim roditeljima.

Ove smo godine promijenili vrijeme provođenja Igraonice u razdoblju popodnevnog odmora djece, što nam je olakšalo organizaciju rada iako i dalje nailazimo na poteškoće prilikom provođenja programa u vrijeme redovnog boravka djece (zaposlenost voditelja Igraonice tekućim poslovima i zadacima). Potrebna je i stalna edukacija voditelja u ovom području.

- logičko-didaktičke igre (igre koje zahtijevaju uočavanje prostornih odnosa, potiču percepciju, grafomotoričke vještine, logičko i kombinatoričko mišljenje...)
- 'mozgalice' - teže logičko/enigmatske i strateške igre
- materijali i oprema za raznovrsne pokuse (voda, svjetlo, elektricitet, magnetizam...)
- dječja literatura i sredstva za tematsku obradu sadržaja sukladno izraženim interesima djece
- multimedijско računalo i posebno odabrani softver (birane računalne igre koje također potiču više razine misaonih procesa).

Kako smo radili

Rad se odvijao u obogaćenom okruženju Igraonice (bogata i raznovrsna ponuda zahtjevnih igara i aktivnosti) s fleksibilno postavljenom organizacijom (uvažavanje interesa i tempa rada pojedinog djeteta) u manjim skupinama, paru ili individualno. Svaki je susret nosio u sebi određenu strukturu:

Početno okupljanje s ciljem upoznavanja djece, njihovih sklonosti, interesa,

osobina ličnosti i verbalnih sposobnosti, maštovitosti i originalnosti u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji. Razgovaralo se o 'zadacima' koje su djeca kod kuće ispunjavala.

Slijedile su aktivnosti različitih sadržaja i metoda rada. Dio susreta bile su i edukativne igre na računalo.

Završni dio je obuhvaćao ponovno okupljanje uz razgovor o današnjem danu, podjelu radnih listića – obogaćenih materijala te razgovor o 'domaćoj zadaći'.

Tijekom svakog susreta, voditelji su bilježili izjave djece te vlastita opažanja o djetetu i njegovom snalaženju u aktivnostima kao i suradnji s drugom djecom s ciljem izrade što kvalitetnijeg završnog mišljenja o svakom djetetu u konačnici provedbe programa.

Područja i sadržaji aktivnosti

Područja i sadržaje aktivnosti svrstali smo u nekoliko skupina:

- logičke i kombinatoričke igre te različite misaone igre kao zagonetke, pitalice, rebusi (igre domišljatosti)
- kreativno rješavanje problema

naša djeca s posebnim potrebama

- individualizirane igre usmjerene na predčitačke i čitačke vještine
- igre za razvijanje verbalnih sposobnosti i vještina
- razni oblici kreativnog izražavanja (likovno izražavanje, konstruiranje, kreativnost kroz pokret, dramatizacija)
- edukativne igre na računalo
- znanost na dječji način – pokusi (npr. o magnetizmu i dinosaurima)
- posjeti (izložbe Istarsko narodno kazalište; likovne radionice glinom u Domu umirovljenika Alfredo Štiglić, Arheološki muzej Istre).

Roditelji darovite djece

Budući da darovita djeca imaju specifične potrebe i osobine ličnosti, mogu zbunjivati roditelje u njihovoj odgojnoj ulozi, pristupu prema djeci i očekivanjima koja prenose na njih. Smatramo da je suradnja s roditeljima važna od procesa uočavanja potencijala djeteta do osvješćivanja djetetovih osobina i poboljšanja njihove međusobne komunikacije. Pored roditeljskih sastanaka održani su i individualni razgovori u skladu s potrebama roditelja. Pojedine aktivnosti su kod djece izazvale poticaj za rad kod kuće i uključivanje roditelja. Po završetku Igraonice

ce roditelji su dobili mišljenje o djetetovom ponašanju i pristupu aktivnostima tijekom boravka u Igraonici. Polaznicima smo podijelili sjećanja te CD s fotografijama.

Daljnje praćenje djece

Cilj nam je dugoročno praćenje darovite djece iz naše Igraonice jer smatramo da odlaskom iz vrtića u osnovne škole možemo dobiti niz pokazatelja koji će potvrditi ili dovesti u pitanje naše procjene darovitosti. Stoga smo se ove godine povezali s tri obližnje škole u koje su ta djeca krenula te izradili upitnik za njihove učitelj(ice), kako bismo dobili pokazatelje određenih varijabli (npr. školski uspjeh djeteta, izražena područja darovitosti, procjena karakterističnih oblika ponašanja darovite djece).

Izradili smo i plan longitudinalnog praćenja s namjerom da dobijemo procjene djece u 1., 4. i 8. razredu. Naišli smo na dobru suradnju i odaziv stručnih suradnika i učitelj(ica) osnovnih škola. Od dvanaestero naše djece koja su do sada već krenula u školu, 5 je djevojčica i 7 dječaka. Od toga je četvero djece u 1. razredu, a osmero u drugom, svi su prošli s odličnim uspjehom.

Najizraženija područja darovitosti djece prema procjeni učiteljica su opće intelektualne sposobnosti i specifični talenti kao likovni, športski, te socijalne vještine. Slijede ih talentirani govornici i matematički talenti. Na zadnjem mjestu nalaze se glazbeni i dramski talenti kao područje slabije izražene darovitosti kod procijenjene djece.

Primjer jednog darovitog djeteta iz programa Igraonice 'Baltazarova djeca'

Dječak Mateo C. pohađao je Igraonicu dvije godine prije polaska u školu. U Igraonici se dobro snalazio i s veseljem je prihvaćao ponuđene aktivnosti. U rješavanju zadataka koristi logiku i brzo postiže cilj. Ima veliku dozu motiviranosti i ustrajnosti u radu s težim mozgalicama i drugim zahtjevnijim igrama. U radu je samozatajan te daje prednost individualnim igrama ili igrama u manjoj skupini.

Jake strane: Izrazito je kreativan i maštovit na likovnom i verbalnom području. Znatiželjan je i zadacima pristupa istraživački, poput malog znanstvenika. Posjeduje bogat rječnik. U radu je temeljit i pedantan. Ima razvijeno matematičko-logičko mišljenje.

Na čemu treba raditi: Poticati samopouzdanje u slobodnom izražavanju vlastitog mišljenja i stavova.

U travnju 2008. godine dobili smo rezultate međunarodnog likovnog natječaja na temu 'Snovi' švedskog Međunarodnog muzeja dječje umjetnosti. Između 4000 dječjih radova iz cijeloga svijeta u kategoriji djece od 4 do 7 godina komisija od 9 stručnjaka izdvojila je crtež Matea koji je za svoj rad dobio medalju i diplomu.

Nadamo se da smo ovim prikazom rada s potencijalno darovitom djecom, i našeg iskustva u tome, ponudili poticaj za obogaćivanje odgojno-obrazovne djelatnosti u drugim predškolskim ustanovama. Važno je prepoznati djecu s ovom vrstom iznimnih osobina i sposobnosti, kako bismo njima i roditeljima te djece pružili odgovarajući pedagoški pristup od najranije dobi te ih korak po korak usmjerili u svijet odrastanja.

Izmjena iskustava o našem radu

U veljači 2007. u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje te u suradnji s našim vrtićem održan je stručni skup na temu 'Uloga odgajatelja u identifikaciji darovitog djeteta' u Dječjem vrtiću Centar, Pula. Voditelj skupa bila je psihologinja Jasna Cvetković Lay, obrazovna specijalistica za darovite. Tom smo prilikom imale mogućnost većem broju odgojno-obrazovnih djelatnika Istarske i Primorsko – goranske županije prezentirati naš rad i iznijeti naša početna iskustva. Analiza evaluacijskog upitnika vezanog uz stavove sudionika o radu s potencijalno darovitom djecom kojeg smo na licu mjesta primijenili pokazala je sljedeće:

34% ispitanika provodi obogaćeni program u radu s potencijalno darovitom djecom. Taj program realiziraju većim dijelom unutar redovnog programa kroz individualiziran pristup djetetu; kroz projektni model rada ili kroz individualan rad pedagoga.

Otežavajuće okolnosti u radu nisu brojne: veliki broj djece u skupini, organizacijski problemi, nedovoljna educiranost odgajatelja za provođenje programa.

U veljači 2008. prikazali smo naša iskustva o vođenju Igraonice na stručnom skupu Sekcije predškolskih psihologa različitih županija u Zagrebu, u Dječjem vrtiću Iskrica. Tema stručnog skupa bio je prikaz rada s darovitom djecom predškolske dobi, kao i utvrđivanje kriterija njihovog uključivanja u ovaj oblik obogaćivanja odgojno-obrazovnog rada. Voditeljica skupa bila je psihologinja Jasna Cvetković Lay, a pored prikaza našeg rada, izmijenili smo iskustva s vrtićima Zagreba i Rijeke.